

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI 1.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN BİREYSEL SES EĞİTİMİ DERSİNDEKİ BAŞARILARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Arş. Gör. Zeynep KAYA*

Ses, “kulağın duyabildiği titreşim” (Türk Dil Kurumu, 93) şeklinde tanımlanır. Aralarında uyum bulunan titreşimlere “müzik sesi”, ciğerlerden gelen ve gırtlaktan geçen havanın oluşturduğu titreşim dalgasına ise “insan sesi” denir. (Sözer, 1999)

Müzik eğitimi içerisinde ses eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Ses eğitimi, bireylere konuşma ve/veya şarkı söylemede seslerini doğru, etkili ve güzel kullanabilmeleri için gereken davranışların kazandırıldığı, disiplinler arası bir özel eğitim alanıdır. Tanımda yer alan “doğru” ; anatomik ve fizyolojik yapıya, dil ve müzik özelliklerine, gerçeğe uygunluğu, “güzel” ; söyleme biçimindeki uyum ve ölçülebilir davranışlardaki dengeyi, “etkili” ; başkaları üzerinde bıraktığı duygusal izi nitelenmektedir. (Töreyin, 1998)

Bireysel ses eğitimi: Türkçe’yi doğru kullanma, nefes teknikleri ve uygulama, sesini tanıma ve doğru-etkili kullanma, ses eğitimi tekniklerine uygun olarak halk türkülerini, okul şarkılarını, Türk ve dünya ses müziğinden değişik eserlerin seslendirilmesini kapsar.

BİREYSEL SES EĞİTİMİ DERSİNİN ÖNEMİ

Öncelikle Bireysel Ses Eğitimi dersi 1 sene olması nedeniyle büyük önem taşımakta ve konu dağılımı bakımından; vücudun yumuşatılması, nefes çalışmaları, dil ve konuşma kusurlarının düzeltilmesi, sesli harfler üzerinde çalışmalar, kolay vokalizler, okul şarkıları, halk türküleri ve küçük bir lied dağarını kapsamaktadır. Bu bağlamda bir öğrenci, ses eğitimini 4 sene boyunca sürdürmeyecekse, yani ana dalı şan değilse, burada belirtilen kapsam yalnızca küçük bir temel niteliğindedir. Bu durumda öğrenci, şan tekniğine dair yeterli bilgi sahibi olamadan, repertuarı tanımadan, yalnızca küçük liedler ve okul şarkıları öğrenerek mezun olmaktadır. Halbuki ilerideki müzik öğretmenliği mesleği süresince en çok ihtiyaç duyacağı çalgı kendi sesi olacaktır. “İnsan sesi ve ses organı, müzik yapma ve yaratmada en doğal, en kullanışlı, en yetkin ve en etkili araçtır.” (Uçan, 1994)

Gerek AGSL gerekse genel lise çıkışlı öğrenciler, çalgı eğitimi için biraz gecikmiş olsalar da ses eğitimi açısından en elverişli yaşlardır. Bilindiği gibi ergenlik döneminde ses oturmadığı için ses eğitimi çalışmaları ağır ilerlemektedir. Öğrenci tam

* İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

olarak bu dönemi atlattıktan sonra ses eğitimine başlayabilir. Özellikle AGSL öğrencileri, seslerini lise yıllarında yanlış kullanmalarından, fazla zorlamalarından kaynaklanan sorunlar yaşamakta olup hasarlı seslerle lisans eğitimlerine başlamaktadırlar. Bireysel ses eğitimi dersi onlar için bir dönüm noktası olmalı, yanlış pozisyonlarını düzeltme, seslerini onarma imkanı vermelidir. Bu bağlamda ses eğitmenine büyük görev düşmektedir. Soyut kavramlara dayanan bu derste öğrenciye yol gösterici olmalı, eğiteceği sesi iyi tanımalı ve o sesin özelliklerine uygun tekniklerle eğitimini sürdürmelidir.

Öğrencilerin Bu Derse İlişkin Değerlendirmeleri

Bu araştırma, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Programı 1.sınıf öğrencilerinin görüşleri baz alınarak hazırlanmış olup; öğrencilerin bu derse ilişkin olumlu ve olumsuz düşüncelerini ve var olan sorunları onların bakış açısıyla değerlendirmeyi amaçlamaktadır. 42 öğrenciye uygulanan ankete göre şu şekilde sonuçlar ortaya çıkmıştır.

1) Tabloya göre öğrencilerin , % 5'i bire bir, %31'i 2'şer, % 52'si 3'er, %12'si ise 4 ve daha fazla öğrenciyle ders yapmaktadır.

2) Tabloya göre bire bir yapılmayan Bireysel Ses Eğitimi dersi öğrencilerin %33'ünü tamamen, % 26'sını kısmen, % 19'unu az etkilemekte, % 22'sini ise hiç etkilememektedir.

3) Tabloya göre öğrencilerin %55'inin ortalama 5-9 dakika,% 31'inin 10-15 dakika,% 14'ünün ise 15-20 dakika süreyle ses egzersizi yaptıklarını görüyoruz.

4) Tabloya göre ses-nefes egzersizlerine ayrılan süreyi öğrencilerin % 17'si tamamen, % 40'ı kısmen,% 26'sı az yeterli, % 17'si ise yetersiz bulmuştur.

5) Tabloya göre Bireysel Ses Eğitimi dersinin haftada bir saat olmasını öğrencilerin

% 17'si tamamen, % 31'i kısmen, % 33'ü az yeterli, % 19' u ise yetersiz bulmuştur.

6) Tabloya göre ses eğitmenleri öğrencilerin % 50'sini tamamen, %41'ini kısmen, %7'sini az etkilemekte, % 2'sini ise hiç etkilememektedir.

7) Tabloya göre 50 Concone- Vaccai gibi metodlar ses gelişimi bakımından öğrencilerin % 10'unu tamamen, % 24'ünü kısmen, % 10'unu az etkilemekte, %56'si ise bu metodlardan yararlanmamaktadır.

8) Tabloya göre öğrencilerin % 5'i 3 saatten fazla, % 12'si 2-3 saat, % 24'ü 1-2 saat, % 47'si sadece dersten önce biraz çalışmakta, % 12'si ise ders dışında çalışmamaktadır.

9) Tabloya göre ses egzersizlerini, kendi başlarına öğrencilerin % 14'ü tamamen, % 26'sı kısmen, % 29'u az uygulayabilmekte, % 31'i ise hiç uygulayamamaktadır.

10) Tabloya göre eserleri öğrencilerin % 19'u tamamen, % 31'i kısmen, % 19'u az oranda piyano eşliği ile seslendirmekte, % 31'i ise eşiksiz seslendirmektedir.

11) Tabloya göre eşiksiz seslendirdikleri eserler öğrencilerin % 29'unu tamamen, % 38'ini kısmen, % 21'ini az etkilemekte, %12'sini ise hiç etkilememektedir.

12) Tabloya göre sahneye çıkma sorumluluğu öğrencilerin %45'inin tamamen, % 34'ünün kısmen, % 10'unun az oranda derse ilgisini arttırmaktadır.% 10'unu ise etkilememektedir.

13) Tabloya göre Bireysel Ses Eğitimi dersi,müzik öğretmenliğinin gereksinimlerini karşılayacak donanımı,öğrencilerin % 2'sine göre tamamen, % 48'ine göre kısmen, % 29'una göre az sunmakta, % 21'ine göre ise hiç sunmamaktadır.

14) Tabloya göre eserleri ses sınırlarına uygun bulmayan öğrenciler % 28, ses gelişimine uygun bulmayanlar % 17, telaffuz problemi olanlar % 19, tonaliteye yönelik problemi olanlar % 12, eserlere yönelik hiç problemi olmayan öğrenciler ise % 24 oranındadır.

15) Tabloya göre ses egzersizleri esnasında ve sonrasında öğrencilerin % 28'i boğazında kuruluk ve yanma hissetmekte, % 26'sı ses tellerini yorgun hissetmekte, % 6'sının sesinde sürekli çatlama meydana gelmekte, % 20'sinin sesi kısılmaktadır.% 20'sinin ise hiç problemi yoktur.

16) Tabloya göre öğrencilerin % 33' ünün sağlık sorunları, % 17'sinin sigara-alkol vb alışkanlıklar, % 26'sının uykusuzluk-yorgunluk ve % 24'ünün de psikolojik faktörler nedeniyle seslerinin olumsuz yönde etkilendiğini görüyoruz.

17) Tabloya göre öğrencilerin % 40'ı öğretmenleriyle olan sağlıklı iletişimin,% 7.5'i doğru seçilmiş repertuarın, % 7.5'i ses gelişimini destekleyici ses-nefes egzersizlerinin, % 20'si özgüveninin, % 17.5'i yeteneğinin, % 7.5'i ise derse olan ilgi ve yeteneğinin başarısını olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerle -uygulan anket dışında- yapılan görüşmelerde öğrenciler, seslerini doğru kullanamamaktan kaynaklanan sorunları olduğunu, ders esnasında yaptıkları hataların anında düzeltilmesi gerektiğini, şan tekniğine dair daha çok bilgilendirilmeye ihtiyaç duyduklarını, haftada bir saatin bu ders için çok yetersiz olduğunu ve dersin öğrenciyle bire bir yapılmasını, iletişimin çok önemli olduğunu ; ses eğitimcilerinin kendilerini daha çok motive etmesini istediklerini, çalıştıkları

eserleri piyano eşliğıyle de sık sık seslendirmek istediklerini, yararlanılan kaynakların arttırılması gerektiğini, kendi ses aralıklarına uygun bir repertuar çalışması yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Anket sonuçlarına göre ise;

1) Öğrencilerin büyük çoğuluğı dersi 3'erli gruplar halinde işlemekte ve bu durum başarılarını kısmen de olsa etkilemektedir.

* Bireysel Ses Eğitimi dersinin birebir olması (1 öğrenci),

2) Derste ses-nefes egzersizlerine ayrılan süre ortalama 5-9 dakika olup öğrenciler için kısmen yeterlidir.

* Ses-nefes egzersizlerine ayrılan sürenin arttırılması,

3) Haftada bir saat olan ders süresi öğrencilere göre azdır.

*Bireysel Ses Eğitimi ders saatlerinin arttırılması,

4) İlgili öğretim elemanı, öğrencilerin başarılarını etkilemede büyük rol oynamaktadır.

* Ses eğitmeninin öğrencileriyle titizlikle çalışması,

5) 50 Concone- Vaccai gibi metodları öğrencilerin büyük çoğunluğı tanımamaktadır

* Ses gelişimini destekleyici metodların üzerinde daha fazla durulması,

6) Öğrenciler ders dışında bu ders için çalışmamakta; yalnızca dersten önce biraz hazırlık yapmaktadır

* Ses eğitmeninin, öğrenciyi düzenli çalışmaya teşvik ederek,yol gösterici olması

7) Öğrencilerin çoğı ses egzersizlerini tanımamakta ve piyanoda çalıp uygulayamamaktadır.

* Öğrencilerin, seviyelerine göre, aşama aşama ses egzersizleri yapmalarının sağlanması

8) Öğrencilerin büyük çoğunluğı eserleri piyano eşliğı olmadan seslendirmekte bu durum sık sık ton dışına çıkmalarına sebep olmakta ve başarılarını kısmen olumsuz etkilemektedir.

* Çalışılan eserlerin zaman zaman piyano eşliğıyle seslendirilmesi,

9)Bireysel Ses Eğitimi dersinde çalışılan eserler birçok öğrencinin ses sınırlarını zorlamaktadır.

*Her ses grubuna ait özel bir repertuar kullanılması,

10)Uygulanan ses egzersizleri esnasında ve sonrasında öğrencilerin en çok, boğazlarında kuruluk ve yanma olup; ses tellerini yorgun hissettikleri görülmektedir.

* Ses egzersizlerinin çok hızlı ve üst üste uygulanmaması, öğrencinin egzersiz aralarında dinlendirilmesi,

11)Öğrencilerin seslerini en çok sağlık sorunları(faranjit-larenjit vs.) olumsuz yönde etkilemektedir.

* Sağlık sorunu olan öğrencilerin tedaviye yönlendirilmesi,

12) Öğrencilere göre başarılarını, büyük ölçüde öğretmenleriyle olan sağlıklı iletişimleri belirlemektedir.

*Öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkileyecek etmenlerin artırılması,

13) Dinleti ve konser gibi etkinliklerde görev verilen öğrencilerin derse olan ilgileri tamamen artmaktadır.

* Öğrencilerin sık sık sahneye çıkmalarının teşvik edilmesi

14) Öğrencilere göre Bireysel Ses Eğitimi Dersi, müzik öğretmenliğinin gereksinimlerini karşılayacak donanımı kısmen sunmaktadır.

* Bireysel Ses Eğitimi dersinin kapsamının güçlenmesi ve sadece 1.sınıfla sınırlı kalmaması önerilebilir.

KAYNAKLAR

Uçan, A., 1994, Müzik Eğitimi, Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara

Töreyin, Meral, 1998, 'Doktora Tezi' Ankara (Yayınlanmamış)

Sözer, Vural, 1996, 'Müzik Ansiklopedik Sözlük' Remzi Kitabevi, İstanbul